

Uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu dotyczącym opracowania projektu „Programu ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszzonego PM_{2,5}”

1. Wstęp

Raport stanowi udokumentowanie procesu opracowania oraz opiniowania i konsultacji społecznych przeprowadzonych w ramach procesu uchwalania Programu ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Celem niniejszego raportu jest podsumowanie przebiegu całego procesu konsultacji i opiniowania w ramach opracowywania Programu oraz zgłoszonych w jego trakcie uwag, sugestii i opinii. Podstawą sporządzenia niniejszego raportu jest art. 42 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U z 2017 r. poz. 1405 ze zm.).

Konsultacje społeczne mają na celu zaangażowanie społeczeństwa w proces tworzenia strategicznych dokumentów dla województwa, przez co każdy zainteresowany może mieć swój udział w całym procesie opracowywania dokumentu i wspólnie z organami samorządowymi tworzyć strategiczne dla województwa dokumenty programowe.

Ustawa Prawo ochrony środowiska¹ w art. 91 ust. 9 wskazuje konieczność zapewnienia udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie Programu ochrony powietrza.

2. Organizacja procesu opracowania i uchwalenia Programu ochrony powietrza

2.1. Informowanie społeczeństwa, konsultacje społeczne

W myśl art. 91 ust. 9 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U z 2017 r. poz. 519 ze zm.) oraz w związku z art. 30 i 39 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, zarząd województwa zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony powietrza. Biorąc pod uwagę powyższe, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podał w dniu 22 lipca 2016 roku do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowania projektu dokumentu pn. „Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}”, a następnie w dniu 15 grudnia 2016 roku podał do publicznej wiadomości informację o opracowaniu ww. projektu oraz o konsultacjach społecznych, podając 21 dniowy termin na wnoszenie ewentualnych uwag i wniosków. Powyższe informacje zamieszczono: na stronie BIP Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, na tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu (Departament Środowiska) oraz w prasie o zasięgu regionalnym województwa kujawsko-pomorskiego.

---

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.

W ramach konsultacji społecznych zorganizowano w dniu 19 grudnia 2016 roku spotkanie informacyjne na temat przedmiotowego projektu dokumentu. W ramach konsultacji społecznych 3 podmioty wniosły swoje uwagi, w tym 1 po wyznaczonym terminie.

2.2. Opiniowanie

Zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska Uchwałą Nr 49/1906/16 z dnia 14 grudnia 2016 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął projekt uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz przy piśmie z dnia 11 stycznia 2017 roku, znak: ŚG-I-W.721.1.2017 przedstawił go do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom miast, starostom oraz prezydentom miast strefy kujawsko-pomorskiej. W ramach opiniowania wpłynęło 37 pozytywnych opinii od starostów, prezydentów, burmistrzów i wójtów, w tym 2 opinie zawierały uwagi i wnioski.

Poniżej w tabeli zestawiono uwagi wraz z odniesieniem się do nich, które wpłynęły do projektu ww. dokumentu w ramach konsultacji społecznych i opiniowania przez właściwe organy.

Uwagi do projektu dokumentu pn. „Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu zawieszzonego PM_{2,5}” w ramach konsultacji społecznych i opiniowania

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
Zarząd Osiedla "Mątwy" w Inowrocławiu (e-mail z 8 stycznia 2017 r.)			
43.	<p>1. W zakresie ograniczania emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalno-bytowej i technologicznej) – przedsiębiorstwa energetyczne, jednostki samorządu terytorialnego, mieszkańcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa centralnych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą, - zmiana paliwa na inne o mniejszej zawartości popiołu lub zastosowanie energii elektrycznej, względnie indywidualnych źródeł energii odnawialnej, - zmniejszanie zapotrzebowania na energię ciepłą poprzez ograniczanie strat ciepła – termomodernizacja budynków,... <p>2. W zakresie ograniczania emisji liniowej (komunikacyjnej) – jednostki samorządu terytorialnego, zarządcy dróg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja modernizacji lub wymiany taboru komunikacji miejskiej, - dążenie do wprowadzenia nowych niskoemisyjnych paliw i technologii, szczególnie w systemie transportu publicznego i służb miejskich, 	<p>1. W zakresie ograniczania emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalno-bytowej i technologicznej) – przedsiębiorstwa energetyczne, jednostki samorządu terytorialnego, mieszkańcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nawiązanie współpracy przez samorzady z dostawcami ciepła sieciowego, paliw gazowych, - rozbudowa centralnych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą, - rozbudowa sieci gazowej, - zmiana paliwa na inne o mniejszej zawartości popiołu lub zastosowanie energii elektrycznej, gazu, względnie indywidualnych źródeł energii odnawialnej, - zmniejszanie zapotrzebowania na energię ciepłą poprzez ograniczanie strat ciepła – termomodernizacja budynków, w tym zwłaszcza budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. <p>Obydwa działania mają swoje uzasadnienie (ekonomiczne i ekologiczne), gdy następuje wymiana taboru wysokoemisyjnego (napędzany np. olejem napędowym) na tabor napędzany sprężonym gazem ziemnym – CNG lub skroplonym gazem ziemnym – LNG. Wymiana taboru napędzanego już w/w niskoemisyjnymi paliwami na tabor w konfiguracji spalinowo-elektrycznej, hybrydowej z ogniwami paliwowymi lub elektrycznej zasilanej bateriami w miastach, w których przejazdy komunikacją miejską odbywają się w promieniu ok. 7 km, nie ma uzasadnienia (ani ekologicznego ani ekonomicznego). Zakup np. autobusów elektrycznych pociąga za sobą konieczność</p>	<p>Uwzględniono – stosowne zapisy wprowadzono, bez poprawy ostatniego proponowanego tiretu – nie ma potrzeby zamieszczania takiego zapisu, gdyż nikt nie będzie wymieniał nowoczesnego taboru samochodowego, chyba, że zaistnieją inne okoliczności.</p>

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
		<p>budowy punktów ładowania akumulatorów oraz wymusza dostosowanie układu drogowego. Autobusy takie sprawdzają się w dużych aglomeracjach. Proponuję, aby zapis brzmiał:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja modernizacji lub wymiany taboru komunikacji miejskiej ze szczególnym uwzględnieniem korelacji ekonomiczno-ekologicznej, tzn. współmierność zaangażowanych środków finansowych do spodziewanych efektów ekologicznych, - dążenie do wprowadzenia nowych niskoemisyjnych paliw i technologii, w przypadku taboru napędzanego paliwem wysokoemisyjnym, szczególnie w systemie transportu publicznego i służb miejskich, 	
44.	<p>5. W zakresie edukacji ekologicznej i reklamy - jednostki samorządu terytorialnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej oraz uświadamianie o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości, - prowadzenie akcji edukacyjnych mających na celu uświadamianie społeczeństwa o szkodliwości spalania odpadów połączonych z informacją na temat kar administracyjnych ze spalania paliw niekwalifikowanych i odpadów, - uświadamianie społeczeństwa o korzyściach płynących z użytkowania scentralizowanej sieci cieplnej, termomodernizacji i innych działań 	<p>5. W zakresie edukacji ekologicznej i reklamy - jednostki samorządu terytorialnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej oraz uświadamianie o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości, - prowadzenie akcji edukacyjnych mających na celu uświadamianie społeczeństwa o szkodliwości spalania paliw niekwalifikowanych i odpadów połączonych z informacją na temat kar administracyjnych ze spalania paliw niekwalifikowanych i odpadów, - uświadamianie społeczeństwa o korzyściach płynących z użytkowania scentralizowanej sieci cieplnej, gazowej, termomodernizacji i innych działań związanych z ograniczeniem emisji niskiej, - promocja nowoczesnych, niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz źródeł energii odnawialnej, ze wskazaniem źródeł ich finansowania oraz dotowania wymiany. - informowania mieszkańców o możliwości uzyskania dopłat i skorzystania z programów, np. przeprowadzenie kampani 	Uwzględniono – stosowne zapisy wprowadzono.

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
	<p>związanych z ograniczeniem emisji niskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - promocja nowoczesnych, niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz źródeł energii odnawialnej, ... <p>6. W zakresie planowania przestrzennego - jednostki samorządu terytorialnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uwzględnianie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego sposobów zabudowy i zagospodarowania terenu umożliwiających ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM2,5 poprzez działania polegające na: - wprowadzaniu zieleni ochronnej i urządzonej oraz niekubaturowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych miast (place, skwery), 	<p>„Weź dopłatę/dotację - wymień piec”. Działania takie są bardzo pożądane, gdyż nie wszyscy mieszkańcy czytają uchwały samorządów.</p> <p>6. W zakresie planowania przestrzennego - jednostki samorządu terytorialnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uwzględnianie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego sposobów zabudowy i zagospodarowania terenu umożliwiających ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM2,5 poprzez działania polegające na: - wprowadzaniu zieleni ochronnej i urządzonej, zalesienie wyznaczonych stref ochronnych oraz niekubaturowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych miast (place, skwery). <p>Powyższa konieczność dotyczy terenów na osiedlu Mątwy w Inowrocławiu (ul. Rakowicza, Bagiennej i Deszczowej) na których dotychczas nie wprowadzono zieleni ochronnej. Jesteśmy przekonani, że powyższy problem dotyczy również innych miejscowości.</p>	

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
			
45.	<p>w decyzjach środowiskowych dla budowy i przebudowy dróg: - zalecenie stosowania wzdłuż ciągów komunikacyjnych pasów zieleni w pasach drogowych (z roślin o dużych zdolnościach fitoremediacyjnych),</p>	<p>w decyzjach środowiskowych dla budowy i przebudowy dróg: - zalecenie stosowania wzdłuż ciągów komunikacyjnych pasów zieleni w pasach drogowych (z roślin o dużych zdolnościach fitoremediacyjnych) oraz późniejsze dbanie o ich stan jakościowy. Jak jest to ważne niech świadczą poniższe zdjęcia:</p>	<p>Uwzględniono – stosowne zapisy wprowadzono.</p>

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
		 <p data-bbox="831 868 1547 1203">W okresie słoty – błoto, a w okresie upałów – kurz (pył wtórny, PM10 i PM2,5). Zakładając takie pasy zieleni powinno się brać pod uwagę, że pasy te zakładane być powinny poniżej krawężników, a są w większości przypadków zakładane na wysokości krawężników lub ponad nimi. Jest to bardzo szkodliwa i zła praktyka, podważająca sens zakładania wzdłuż ciągów komunikacyjnych pasów zieleni w pasach drogowych w celu ochronny przed pyłem PM2,5. Problem ten powinien być rozwiązany na szczeblu krajowym.</p>	

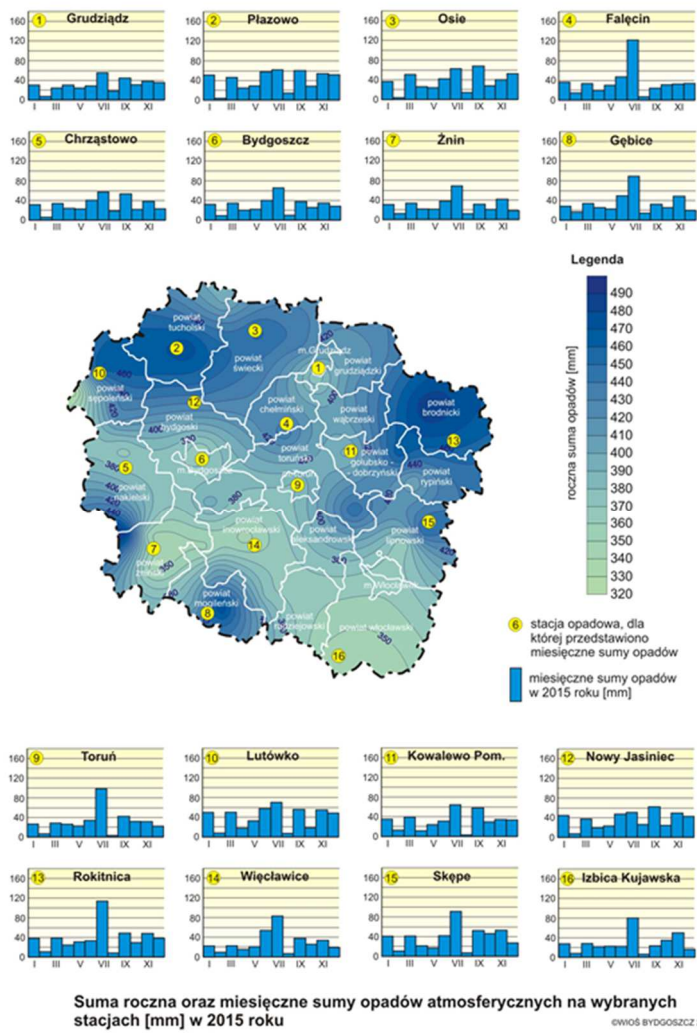
Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
	<p>1.5.2 Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji programu ochrony powietrza</p> <p>Poniżej w tabeli zestawiono działania naprawcze niezbędne i możliwe do realizacji</p>	<p>Jak program przewiduje sprawdzalność możliwości realizacji działań? Kto sprawdzi zasadność „braku możliwości realizacji”?</p> <p>Tym bardziej, że na stronie 80-81 w podrozdziale Barier i ograniczenia w procesie poprawy jakości powietrza wskazany jest „<i>brak możliwości nałożenia przez administrację samorządu terytorialnego szczebla wojewódzkiego obowiązku realizacji działań naprawczych na administrację samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i gminnego</i>”</p> <p><u>Jeżeli stwarza się taką możliwość, to program nie jest programem działań tylko listą pobożnych życzeń, a szkoda, przecież</u> „<i>Głównym celem sporządzenia i wdrożenia Programu ochrony powietrza jest przywrócenie naruszonych norm jakości powietrza, a przez to poprawa warunków życia mieszkańców strefy kujawsko-pomorskiej, podwyższenie standardów cywilizacyjnych oraz lepsza jakość życia</i>” - s. 11</p>	<p>Uwzględniono, usunięto słowo „możliwe”.</p>
46.	<p>Działanie pierwsze.</p> <p>Działanie można wykonać poprzez realizację uchwały gminy* wdrażającej zachęty finansowe mobilizujące do zmiany ogrzewania z paliw stałych na proekologiczne oraz określającej regulamin przyznawania dotacji celowych na modernizację budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych oraz sukcesywne udzielanie dotacji końcowym odbiorcom (odpowiednim podmiotom i osobom fizycznym) na wymianę starych niskosprawnych</p>	<p>Działanie można wykonać poprzez realizację uchwały gminy* wdrażającej zachęty finansowe mobilizujące do zmiany ogrzewania z paliw stałych na proekologiczne oraz określającej regulamin przyznawania dotacji celowych na termomodernizację budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych oraz sukcesywne udzielanie dotacji końcowym odbiorcom (odpowiednim podmiotom i osobom fizycznym) na wymianę starych niskosprawnych kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym na ogrzewanie proekologiczne w zabudowie wielorodzinnej i jednorodzinnej, w tym m.in. na: ogrzewanie z sieci ciepłowniczej, gazowe, elektryczne, pompy ciepła (lub inne źródła energii odnawialnej), kotły na paliwa stałe**. Uchwała</p>	<p>Uwzględniono – proponowaną zmianę wprowadzono.</p>

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
	<p>kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym na ogrzewanie proekologiczne w zabudowie wielorodzinnej i jednorodzinnej, w tym m.in. na: ogrzewanie z sieci ciepłowniczej, gazowe, elektryczne, pompy ciepła (lub inne źródła energii odnawialnej), kotły na paliwa stałe**.</p> <p>1. W zakresie ograniczania emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalno-bytowej i technologicznej) – przedsiębiorstwa energetyczne, jednostki samorządu terytorialnego, mieszkańcy:</p>	<p>gminy i regulamin, w powyższym zakresie, powinny uzależniać wielkość dofinansowania od specyfiki obszaru (np. niecki dolin rzek, kotliny, brak korytarzy przewietrzeń, itp.), w którym kumuluje się zanieczyszczenie powietrza i mieszkańcy są dłużej narażeni na emisję.</p> <p>Prosimy, aby dopisać to dość istotne zdanie, które wynika z zapisów zawartych w poprzednim Załączniku nr 3 do uchwały Nr XXX/537/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 stycznia 2013 r. s. 9.</p> <p><i>.....opracowanie regulaminu dofinansowania, <u>którego zasady są zależne od specyfiki obszaru.</u> Głównym celem podejmowanych działań jest poprawa jakości powietrza na danym obszarze, a nie tylko wielkość redukcji emisji. Dlatego konieczna jest optymalizacja podejmowanych działań tak, aby posiadane środki lokowane były efektywnie i w newralgicznych miejscach.</i></p> <p>Jak jest to ważne, dla ewentualnych beneficjentów, którzy zamieszkują takie obszary jak nasz (niecka doliny rzeki Noteć, teren obniżony o ok. 13 m, wzdłuż ul. Poznańskiej (od Górki) bardzo często powstaje zjawisko smogu), nie musimy nikogo przekonywać. Niestety, aby taka uchwała została podjęta przez władze samorządowe, musi być wskazany konkretny zapis (sugestia) w tak ważnym dokumencie, jakim jest Program ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego dla pyłu PM2,5.</p>	

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem	D: źródła związane z handlem, usługami i mieszkalnictwem (usługi - spalanie odpadów np. gum, skór, palet itp.)	Nie uwzględniono – zapis ten w Programie jest zgodny z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 10 września 2012 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza, załącznik nr 6 (Dz. U. z 2012 r. poz. 1034).
48.	<p>Działanie drugie OBNIŻENIE EMISJI KOMUNIKACYJNEJ – TWORZENIE STREF OGRANICZONEGO RUCHU LUB STREF USPOKOJONEGO RUCHU</p> <p>Szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania w tys. PLN Brak możliwości oszacowania</p>	<p>Dziwić może fakt ograniczenia działania drugiego tylko do tworzenia stref ograniczonego ruchu lub stref uspokojonego ruchu (jak to się ma do Działań kierunkowych – str. 43).</p> <p>Dziwić może również fakt braku możliwości oszacowania działania 2 – przecież jest to rozdział pod tytułem <u>Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji programu ochrony powietrza.</u></p>	<p>Działania kierunkowe są to wszelkie działania, których wdrażanie spowoduje obniżenie emisji pyłu zawieszonego PM2,5, które w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych powinny być wdrażane do codziennej praktyki.</p> <p>Natomiast działania z harmonogramu są to działania, które należy realizować i które są wybierane jako najbardziej efektywne ekologicznie.</p> <p>Brak możliwości oszacowania wysokości kosztów wdrożenia tego działania wynika z faktu, iż koszt jest uzależniony od rodzaju, wielkości strefy oraz sposobu wdrażania.</p>
49.	Działanie trzecie	Uwagi, jak w dla s. 44.	Uwzględniono, zapis w działaniu trzecim rozszerzono
50.	Działanie czwarte	Uwagi, jak dla s. 45 część 1.	Uwzględniono, zapis w działaniu czwartym rozszerzono

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
100.	<p>3.1.4 Środki służące ochronie wrażliwych grup ludności, w tym dzieci - tworzenie miejsc odpoczynku i zabaw wraz z zielenią miejską na obszarach miast w strefie, gdzie nie występują przekroczenia stężeń zanieczyszczeń;</p>	<p>Ponieważ na wielu obszarach nie ma możliwości wyznaczenia stref, gdzie nie występują przekroczenia stężeń zanieczyszczeń – <u>brak pomiarów zanieczyszczenia powietrza lub nie objęcia obszaru modelowaniem</u>, realizacja tego postulatu jest niewykonalna.</p>	<p>Nie jest to postulat, a informacja o środkach służących ochronie wrażliwych grup ludności, w tym dzieci.</p>
104.	Tabela 20.	<p>Jednostka: L.p. 1 zamiast Elektrociepłowni Kujawskie Sp. z o.o. powinno być: CIECH Soda Polska S.A. – zakład Inowrocław; L.p. 5. Zamiast Jankowskie Zakłady Sodowe Janikosoda S.A. powinno być CIECH Soda Polska S.A. – zakład Janikowo.</p>	<p>Uwzględniono – zapisy poprawiono.</p>
124.	Obszar przekroczeń Kp15sKPPM2,5a03	<p><u>Bardzo żalujemy</u>, że obszar modelowania dla Inowrocławia obejmuje tylko obszar 1,28 km², a nie obejmuje również najniżej położonego terenu w Inowrocławiu, w którym brak jest przewietrzenia – centrum osiedla Mątwy. Ponieważ, to tam wzdłuż ul. Poznańskiej, kumulują się zanieczyszczenia pochodzące z niskiej emisji i emisji liniowej, a w okresach niżu barycznego, powstaje zjawisko smogu. Wszystkie działania mieszkańców tego osiedla (zamieszkałego przez ok. 3,5 tyś. osób oraz ok. 2 tyś. osób przebywających czasowo – największe zakłady pracy w Inowrocławiu – m.in. praca zmianowa, szkoła ponadgimnazjalna, siedziba Starostwa), poprzez petycję z 2015 r. oraz potwierdzone wyniki zanieczyszczenia pyłem PM10 w roku 2016, wskazują <u>pilną potrzebę objęcia tego terenu rozszerzonym modelowaniem zanieczyszczenia powietrza</u>.</p>	<p>Obszary przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 wynikają z modelowania. Wielkość emisji jak i stężeń pyłu PM2,5 nie jest tak duża jak pyłu PM10, którego pył PM2,5 jest tylko częścią, stąd zarówno stężenia tego pyłu jak i obszary przekroczeń są mniejsze niż dla pyłu PM10. Dla strefy kujawsko-pomorskiej modelowanie wykonuje się w siatce receptorów 1 km x 1 km z zagęszczeniem dla miast (w tym Inowrocławia) 250 m x 250 m – jest to dość gęsta siatka, jednak mogąca nie ujmować specyficznych, lokalnych warunków jakimi są np. kaniony uliczne. W tym celu należałoby wykonać modelowanie wyłącznie dla miasta np. w siatce 50 x 50 m, ale nie jest to zadanie Programu Ochrony Powietrza.</p>

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (pismo z dnia 20 stycznia 2017 roku, znak: WIOS-WMS.1331.3.4.2017.JG)			
6		Na str. 6 projektu wyjaśniono, że nanogram to 10^9 g, a powinno być 10^{-9} g	Uwzględniono – zapis poprawiono.
28.		<p>Na str. 28 przedstawiono mapę obrazującą rozkład rocznej sumy opadów atmosferycznych wyznaczonej przez model WRF/CALMET w strefie kujawsko-pomorskiej w 2015 r.:</p> <p style="text-align: center;">Opad atmosferyczny (mm) 300 - 400 400 - 500 500 - 600 600 - 700</p> <p style="text-align: center;">Rysunek 10 Rozkład rocznej sumy opadów atmosferycznych wyznaczonej przez model WRF/CALMET w strefie kujawsko-pomorskiej w 2015 r.</p> <p>Z przedstawionego rozkładu wynika, że opady w 2015 roku w północnej części województwa przewyższały 600 mm. Natomiast pomiary wykonane przez IMGW w 2015 roku dały inny obraz rozkładu opadów na terenie województwa (poniższa rycina). Z danych IMGW wynika, że najwyższą w województwie roczną sumę opadów odnotowano na stacji Słębowo w powiecie żnińskim (tylko 500,6 mm). Różnice między opadami uzyskanymi z modelowania wykonanego na potrzeby POP a rzeczywistymi danymi pomiarowymi najbardziej uwidoczniły się w powiecie mogileńskim: z modelu wynika, że roczna suma opadów wyniosła między 300 a 400 mm, natomiast w Strzelnie IMGW odnotowało 483,9 mm.</p>	<p>Ogólny rozkład opadów w województwie kujawsko-pomorskim zarówno z modelu jak i z pomiarów jest podobny – wyższe opady występowały w części północnej województwa, a niższe w części południowej. Jednak wyniki z pomiarów punktowych (16 w województwie) zawsze będą się różnić od wyników z modelowania w siatce 5 km x 5 km. Natomiast wykres z miesięcznymi sumami opadów poprawiono, gdyż dla dwóch miejscowości wstawiono błędne liczby..</p>

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
		 <p>Suma roczna oraz miesięczne sumy opadów atmosferycznych na wybranych stacjach [mm] w 2015 roku</p> <p>©WIOS BYDGOSZCZ 2016</p>	

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag																																							
		<p>Analizując opady miesięczne również można zauważyć ogromne różnice między wynikami modelowania a wynikami pomiarów IMGW, np. w Grudziądzu w miesiącu lipcu 2015 roku spadło 55,8 mm opadów (dane IMGW), podczas gdy modelowanie określiło opad jako 124 mm (Rysunek 11 z projektu POP, str.29). Poniżej na wykresie przedstawiono porównanie miesięcznych sum opadów w Grudziądzu.</p> <div data-bbox="831 600 1536 1142" data-label="Figure"> <table border="1"> <caption>Grudziądz - porównanie miesięcznych sum opadów w 2015 roku</caption> <thead> <tr> <th>Miesiąc</th> <th>pomiary IMGW (mm)</th> <th>modelowanie w ramach POP (mm)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>I</td><td>30</td><td>35</td></tr> <tr><td>II</td><td>8</td><td>15</td></tr> <tr><td>III</td><td>25</td><td>40</td></tr> <tr><td>IV</td><td>30</td><td>28</td></tr> <tr><td>V</td><td>25</td><td>50</td></tr> <tr><td>VI</td><td>28</td><td>48</td></tr> <tr><td>VII</td><td>55,8</td><td>124</td></tr> <tr><td>VIII</td><td>20</td><td>18</td></tr> <tr><td>IX</td><td>45</td><td>25</td></tr> <tr><td>X</td><td>30</td><td>22</td></tr> <tr><td>XI</td><td>38</td><td>42</td></tr> <tr><td>XII</td><td>35</td><td>40</td></tr> </tbody> </table> </div> <p>Różnice wielkości opadów oraz liczby dni z opadem (między modelowaniem w POP a rzeczywistymi pomiarami) mają istotny wpływ na wynik modelowania, ponieważ dane te wykorzystane zostały do wyznaczenia emisji liniowej, co wskazano na str. 95-98 projektu POP. Liczba dni z opadem o wysokości co najmniej 0,254 mm uwzględniona została</p>	Miesiąc	pomiary IMGW (mm)	modelowanie w ramach POP (mm)	I	30	35	II	8	15	III	25	40	IV	30	28	V	25	50	VI	28	48	VII	55,8	124	VIII	20	18	IX	45	25	X	30	22	XI	38	42	XII	35	40	
Miesiąc	pomiary IMGW (mm)	modelowanie w ramach POP (mm)																																								
I	30	35																																								
II	8	15																																								
III	25	40																																								
IV	30	28																																								
V	25	50																																								
VI	28	48																																								
VII	55,8	124																																								
VIII	20	18																																								
IX	45	25																																								
X	30	22																																								
XI	38	42																																								
XII	35	40																																								

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
		w POP do obliczania wskaźnika emisji pyłu związanego z zabrudzeniem jezdni.	
		W projekcie POP wyznaczono 3 obszary przekroczeń pyłu zawieszonego PM2,5 w strefie kujawsko-pomorskiej , wymienione na str. 33. Obszary te wyznaczono w Grudziądzu, w Nakle nad Notecią i w Inowrocławiu. Łączna powierzchnia tych trzech obszarów wynosi 1,86 km ² , a liczba ludności mieszkającej w ich obrębie wynosi 23650 osób. Natomiast w „Rocznej ocenie jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2015” (WIOŚ w Bydgoszczy, kwiecień 2016) obszary przekroczeń w strefie kujawsko-pomorskiej objęły łącznie powierzchnię 45-krotnie większą, wynoszącą 84,5 km ² . Liczba ludności mieszkającej w obrębie obszarów przekroczeń osiągnęła aż 193415 osób, czyli 8-krotnie więcej niż wskazano w projekcie POP. W obszarach przekroczeń w ocenie rocznej znalazły się tereny położone w gminach wymienionych w poniższej tabeli.	W Programie pokazano obszary przekroczeń wskazane w ocenie rocznej oraz wyjaśniono możliwe przyczyny rozbieżności.

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag																																																															
		<p data-bbox="824 263 1547 427">Wykaz gmin w strefie kujawsko – pomorskiej znajdujących się w obszarach przekroczeń pyłu zawieszonego PM2,5 (stężenie średnie roczne) - klasa C ze względu na zdrowie ludzi dla poziomu dopuszczalnego 25 µg/m³</p> <table data-bbox="824 464 1547 1375"> <thead> <tr> <th data-bbox="824 464 913 496">Lp.</th> <th data-bbox="913 464 1205 496">Powiat</th> <th data-bbox="1205 464 1547 496">Gmina</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="824 496 913 528">1</td> <td data-bbox="913 496 1205 560">aleksandrowski (gmina miejska)</td> <td data-bbox="1205 496 1547 528">Aleksandrów Kujawski</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 560 913 592">2</td> <td data-bbox="913 560 1205 624">bydgoski (gmina wiejska)</td> <td data-bbox="1205 560 1547 592">Białe Błota (gmina</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 624 913 655">3</td> <td data-bbox="913 624 1205 655"></td> <td data-bbox="1205 624 1547 655">Koronowo (miasto)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 655 913 687">4</td> <td data-bbox="913 655 1205 687"></td> <td data-bbox="1205 655 1547 687">Solec Kujawski (miasto)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 687 913 719">5</td> <td data-bbox="913 687 1205 719">chełmiński</td> <td data-bbox="1205 687 1547 719">Chełmno (gmina miejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 719 913 751">6</td> <td data-bbox="913 719 1205 751"></td> <td data-bbox="1205 719 1547 751">Chełmno (gmina wiejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 751 913 783">7</td> <td data-bbox="913 751 1205 783">golubsko-dobrzyński</td> <td data-bbox="1205 751 1547 815">Golub-Dobrzyń (gmina miejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 815 913 847">8</td> <td data-bbox="913 815 1205 847">Grudziądz</td> <td data-bbox="1205 815 1547 847">Grudziądz (gmina miejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 847 913 879">9</td> <td data-bbox="913 847 1205 879">grudziądzki</td> <td data-bbox="1205 847 1547 879">Grudziądz (gmina wiejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 879 913 911">10</td> <td data-bbox="913 879 1205 911"></td> <td data-bbox="1205 879 1547 911">Rogóźno (gmina wiejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 911 913 943">11</td> <td data-bbox="913 911 1205 943">inowrocławski</td> <td data-bbox="1205 911 1547 975">Inowrocław (gmina miejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 975 913 1007">12</td> <td data-bbox="913 975 1205 1007">lipnowski</td> <td data-bbox="1205 975 1547 1007">Lipno (gmina miejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1007 913 1038">13</td> <td data-bbox="913 1007 1205 1038"></td> <td data-bbox="1205 1007 1547 1038">Lipno (gmina wiejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1038 913 1070">14</td> <td data-bbox="913 1038 1205 1070">mogileński</td> <td data-bbox="1205 1038 1547 1070">Mogilno (miasto)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1070 913 1102">15</td> <td data-bbox="913 1070 1205 1134">nakielski (miasto)</td> <td data-bbox="1205 1070 1547 1102">Nakło nad Notecią</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1134 913 1166">16</td> <td data-bbox="913 1134 1205 1166">rypiński</td> <td data-bbox="1205 1134 1547 1166">Rypin (gmina miejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1166 913 1198">17</td> <td data-bbox="913 1166 1205 1198"></td> <td data-bbox="1205 1166 1547 1198">Rypin (gmina wiejska)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1198 913 1230">18</td> <td data-bbox="913 1198 1205 1230">sępoleński</td> <td data-bbox="1205 1198 1547 1262">Sępólno Krajeńskie (obszar wiejski)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1262 913 1294">19</td> <td data-bbox="913 1262 1205 1294"></td> <td data-bbox="1205 1262 1547 1294">Więcbork (miasto)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="824 1294 913 1326">20</td> <td data-bbox="913 1294 1205 1326">świecki</td> <td data-bbox="1205 1294 1547 1326">Dragacz (gmina wiejska)</td> </tr> </tbody> </table>	Lp.	Powiat	Gmina	1	aleksandrowski (gmina miejska)	Aleksandrów Kujawski	2	bydgoski (gmina wiejska)	Białe Błota (gmina	3		Koronowo (miasto)	4		Solec Kujawski (miasto)	5	chełmiński	Chełmno (gmina miejska)	6		Chełmno (gmina wiejska)	7	golubsko-dobrzyński	Golub-Dobrzyń (gmina miejska)	8	Grudziądz	Grudziądz (gmina miejska)	9	grudziądzki	Grudziądz (gmina wiejska)	10		Rogóźno (gmina wiejska)	11	inowrocławski	Inowrocław (gmina miejska)	12	lipnowski	Lipno (gmina miejska)	13		Lipno (gmina wiejska)	14	mogileński	Mogilno (miasto)	15	nakielski (miasto)	Nakło nad Notecią	16	rypiński	Rypin (gmina miejska)	17		Rypin (gmina wiejska)	18	sępoleński	Sępólno Krajeńskie (obszar wiejski)	19		Więcbork (miasto)	20	świecki	Dragacz (gmina wiejska)	
Lp.	Powiat	Gmina																																																																
1	aleksandrowski (gmina miejska)	Aleksandrów Kujawski																																																																
2	bydgoski (gmina wiejska)	Białe Błota (gmina																																																																
3		Koronowo (miasto)																																																																
4		Solec Kujawski (miasto)																																																																
5	chełmiński	Chełmno (gmina miejska)																																																																
6		Chełmno (gmina wiejska)																																																																
7	golubsko-dobrzyński	Golub-Dobrzyń (gmina miejska)																																																																
8	Grudziądz	Grudziądz (gmina miejska)																																																																
9	grudziądzki	Grudziądz (gmina wiejska)																																																																
10		Rogóźno (gmina wiejska)																																																																
11	inowrocławski	Inowrocław (gmina miejska)																																																																
12	lipnowski	Lipno (gmina miejska)																																																																
13		Lipno (gmina wiejska)																																																																
14	mogileński	Mogilno (miasto)																																																																
15	nakielski (miasto)	Nakło nad Notecią																																																																
16	rypiński	Rypin (gmina miejska)																																																																
17		Rypin (gmina wiejska)																																																																
18	sępoleński	Sępólno Krajeńskie (obszar wiejski)																																																																
19		Więcbork (miasto)																																																																
20	świecki	Dragacz (gmina wiejska)																																																																

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag	
		21 toruński 22 23 24 tucholski 25 wąbrzeski miejska) 26 żniński 27 28 29	Chełmża (gmina miejska) Lubicz (gmina wiejska) Obrowo (gmina wiejska) Tuchola (miasto) Wąbrzeźno (gmina Łabiszyn (miasto) Łabiszyn (obszar wiejski) Żnin (miasto) Żnin (obszar wiejski)	

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
Starosta Inowrocławski (pismo z dnia 20 lutego 2017 r. znak: OSR.6225.1.2017)			
Załącznik Nr 3 do uchwały		Należy w załączniku nr 3 do niniejszej uchwały wykreślić organ samorządu powiatowego, jako organ zobowiązany do przekazywania informacji o podejmowanych decyzjach wynikających z podstawowych kierunków i zakresów działań mających na celu w szczególności ograniczenie emisji ze źródeł bytowo-komunalnych.	Uwzględniono częściowo – dodano zapis „w zakresie budynków użyteczności publicznej w zarządzie samorządu powiatowego.”
Burmistrz Miasta i Gminy Nakło nad Notecią (pismo z dnia 3 stycznia 2017 r. znak: WKŚ.602.1.2017 i pismo z dnia 22 lutego 2017 r. znak: WKŚ.602.1.2017)			
46-47	Pkt 1 tiret 2 „zmiana paliwa na inne o mniejszej zawartości popiołu lub zastosowanie energii elektrycznej, względnie indywidualnych źródeł energii odnawialnej”	Występuje brak korelacji między zapisami zadań kierunkowych, a pierwszym działaniem naprawczym wymienionym w części składowej ozn. Jako b) dot. wymiany niskosprawnych kotłów, pieców na kotły na paliwa stałe (str. 46-47). W pierwszym przypadku mówi się o jakości stosowanych paliw , a w drugim o kryteriach, jakie będą musiały spełnić kotły na paliwa stałe . Przy realizacji tego działania pierwszego nie nastąpi weryfikacja jakości spalanego w kotle paliwa, o której mowa w zapisie na str. 43.	Uwzględniono częściowo – stosowne zapisy ujednolicono, jednak należy pamiętać, że podstawowym działaniem naprawczym (zawartym w harmonogramie) jest wymiana starych kotłów opalanych paliwem stałym na ogrzewanie z sieci ciepłowniczej lub piece niskoemisyjne – czyli piece opalane gazem, olejem, na prąd elektryczny lub ogrzewanie

Nr strony	Tekst	Uwaga	Odniesienie do uwag
79.		<p>Ponadto program operuje różnymi nazwami i kryteriami i wykazuje brak konsekwencji w stosowanej nomenklaturze np. na str. 79 w 2.2.1. pkt 1. Wprowadza się kolejne określenie „...wymiany pieca węglowego starego typu na piec nowszego typu na niskoemisyjne paliwo”.</p> <p>Jednocześnie w działaniach edukacyjnych zaleca się promocję niskoemisyjnych źródeł ciepła.</p>	<p>z OZE lub jeśli nie ma innej możliwości na nowoczesne piece na paliwo stałe klasy V. Natomiast istotne jest również, aby dopóki nie nastąpi wymiana pieca spalać w nim dobrej jakości paliwo stałe, a przede wszystkim nie spalać mułów, flotów, mokrego drewna czy odpadów. I takie zalecenie znalazło się w działaniach kierunkowych, które są działaniami, których wdrażanie spowoduje obniżenie emisji pyłu zawieszonego PM2,5 i które w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych powinny być wdrażane do codziennej praktyki, ale które nie są obligatoryjnymi działaniami.</p>
		<p>Wydaje się, że sprzeczne są też zapisy w działaniu piątym, gdyż w tiret trzecim proponuje się zapis w mpzp dot. zakazu stosowania paliw stałych, a w tiret dziesiąty zapis „ustalania sposobu zaopatrzenia w ciepło z zaleceniem instalowania ogrzewania niskoemisyjnego” w nowo planowanej zabudowie (w obrębie projektowanej zabudowy). Ponadto niezrozumiałą jest wpływ na ograniczenie emisji pyłu PM2,5 zapisu w tiret piątym tj. „zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych”.</p> <p>Wskazane rozbieżności i nieścisłości powinny zostać wyjaśnione, gdyż organy zobligowane do realizacji zapisów przedmiotowego programu muszą działać wg wytycznych, które nie powinny budzić wątpliwości. Jest to również istotne w aspekcie następstw związanych z koniecznością dostosowania istniejących programów dofinansowania modernizacji ogrzewania.</p>	